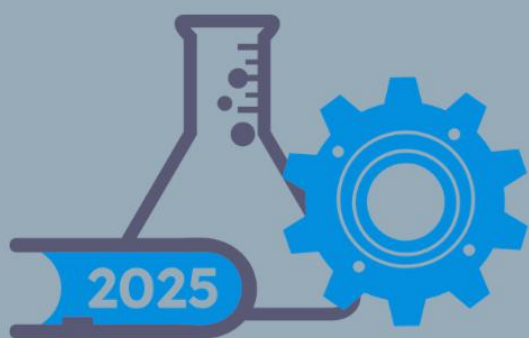

Mesec znanosti Poročilo

2025

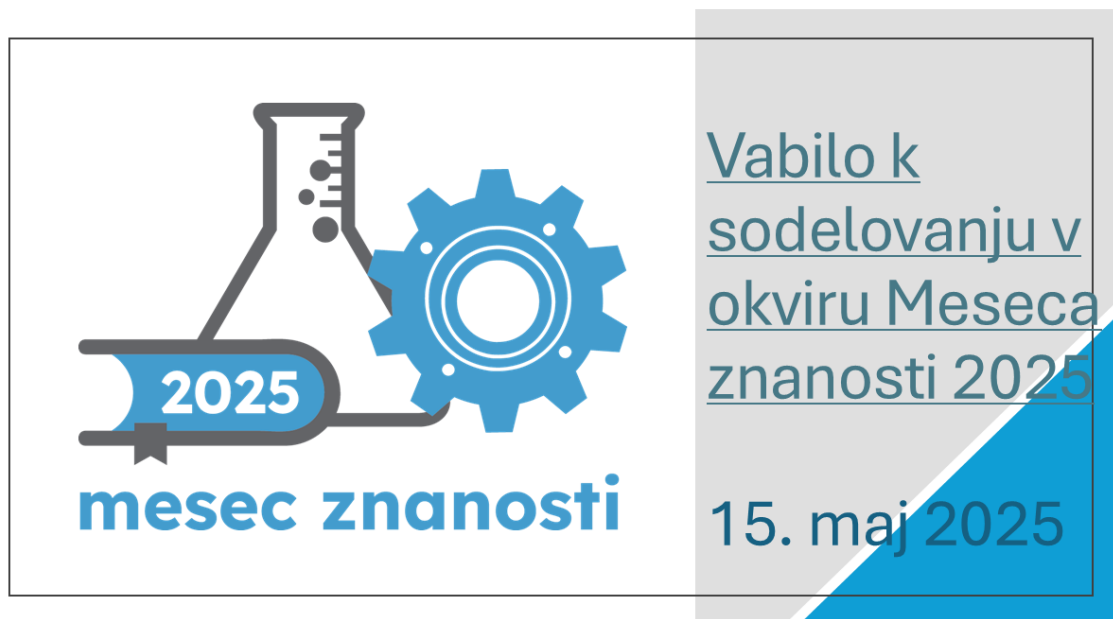
mesec znanosti

POVZETEK V ŠTEVILKAH

Ministrstvo je prejelo za 30% več predlogov aktivnosti in dogodkov kot v letu 2024. Dogodke in aktivnosti Meseca znanosti smo v letu 2025 izvedli v sodelovanju z 38 različnimi organizacijami s širšega področja znanosti, inovacij in visokega šolstva, potekali so 48 koledarski dni v obdobju med 16. septembrom in 17. decembrom, več kot 60 dogodkov in aktivnosti je privabilo 6.164 neposrednih udeleženk in udeležencev. Vsaj 10 organizacij je v okviru Meseca znanosti za javnost odprlo svoja vrata.

Uvodne ugotovitve

Postopke vezane na izvedbo Meseca znanosti 2025 je Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije (MVZI) uradno zagnalo 15. maja 2025, ko je vsem dosedanjim soorganizatorjem programa Meseca znanosti poslalo in hkrati javno objavilo [Vabilo k sodelovanju v okviru Meseca znanosti 2025](#). Oblikovanje in objava uradnega vabila je sledila pozitivni praksi, vzpostavljeni leta 2024, s katero je MVZI omogočil sodelovanje pri oblikovanju in izvedbi programa Meseca znanosti številnim organizacijam s širšega področja znanosti in inovacij. V poročilu Meseca znanosti 2024 je bila podana ugotovitev, da so bili, v tistem letu, že realizirani kratkoročno zastavljeni cilji, usmerjeni v povečanje števila izvedenih aktivnosti, povečanje števila udeleženk in udeležencev ter diverzifikacije obravnavanih tem in vsebin.

Skladno s tem ugotovitvami in z namenom nadaljnjega usmerjanja aktivnosti in dogodkov Meseca znanosti v letu 2025 v različne ciljne skupine, različna okolja in aktualne tematike, je MVZI v vabilu za leto 2025 določili tudi prioritete teme, ki so bile skladne z nekaterimi aktualnimi mednarodnimi iniciativami, načrtovanimi nacionalnimi aktivnostmi, nekaterimi aktualnimi znanstvenoraziskovalnimi prioritetami na nacionalni ravni in ravni EU ter dosedanjimi uspešnimi praksami programa Meseca znanosti.

Prioritetne teme Meseca znanosti 2025:

1. Mednarodno leto kvantne znanosti in tehnologije	2. Evropska noč raziskovalk in raziskovalcev 2025
3. Nacionalni dan znanosti in mednarodni dan znanosti za mir in razvoj	4. 10. obletnica Meseca znanosti
5. Raziskovalne kariere doma in v tujini	6. Prenos in valorizacija znanja
7. Občanska znanost	

Ob tem smo vse prijavitelje pozvali, da v svojih predlogih opredelijo, na katero od prioritetnih tem so vezane predlagane aktivnosti in dogodki. Hkrati smo ohranili tudi **dva načina možnosti sodelovanja v Mesecu znanosti, in sicer Tip A) Umestitev dogodka v program Meseca znanosti ali Tip B) So-organizacija dogodka v okviru programa Meseca znanosti**. Temeljna razlika med načinoma sodelovanja je, da pri prvem tipu predlagatelj aktivnost ali dogodek v celoti izvede sam in mu MVZI ob tem zagotavlja zgolj komunikacijsko podporo, medtem ko pri dogodkih Tipa B, MVZI pri organizaciji in izvedbi dogodka nastopa v vlogi so-organizatorja in skladno s formalno potrditvijo, poslano predlagatelju, krije dogovorjeni del stroškov izvedbe aktivnosti ali dogodka.

Do roka, navedenega v povabilu, smo prejeli 52 predlogov aktivnosti ali dogodkov, med katerimi jih je bilo prvotno 17 tipa A in 35 tipa B. Organizacije, ki delujejo na področju raziskav in inovacij so tako predlagale za skoraj tretjino več dogodkov in aktivnosti kot v letu 2024, a se je pri tem ohranilo razmerje med predlaganimi dogodki tipa A in dogodki tipa B, kjer od leta 2024, **60 – 65 odstotkov vseh predlaganih dogodkov, predstavljajo dogodki, pri katerih MVZI nastopa kot soorganizator**. Posledično je višina sredstev, izhajajoč iz prijav, ki bi jih kot soorganizator kril MVZI, za skoraj tretjino presegala načrtovana in razpoložljiva sredstva za podporo izvedbi aktivnosti Meseca znanosti 2025. Z namenom zagotovitve čim širše podore številnim predlaganim aktivnostim in dogodkom, je MVZI prijavitelje dogodkov tipa B obvestil, da lahko soorganizira predlagane dogodke ob predpostavki okvirno 30% znižanja načrtovanega prispevka s strani MVZI.

Ob prijavi so prijavitelji največ interesa izkazali za prednostno temo [prenosa in valorizacije znanja](#), vendar je pri tem mogoče ugotoviti, da je bila tematska usmeritev s strani prijaviteljev razumljena v najširšem kontekstu, zato navedenega interesa ob prijavah ni mogoče enačiti z dejanskim številom aktivnosti izvedenih na to temo.

Postani raziskovalec/ka za en dan, Kemijski inštitut, 26. september 2025.

Dogodki in aktivnosti, ki se izvajajo ob **Evropski noči raziskovalcev in raziskovalcev** so tudi v letu 2025 pritegnili interes številnih organizacij, saj so raziskovalne organizacije in drugi prijavitelji, poleg projekta »OooZnanost!«, ki ga Univerza v Mariboru skupaj z drugimi sodelujočimi izvaja v okviru razpisa MSCA Obzorja Evropa, na ta dan izvedli številne aktivnosti, s katerimi so zainteresirani javnosti odprle svoja vrata, omogočili izkustvo poklica raziskovalke ali raziskovalca ali organizirali druge oblike interaktivnih srečanj z javnostjo.

Med prioritetskimi temami, za katere so prijavitelji tudi v letu 2025 izkazali veliko interesa je *tema občanske znanosti*, ki jo aktivneje naslavljajo raznolike organizacije, od raziskovalnih, posredniških do nevladnih, kar odseva tudi naravo in strukturo akterjev, značilno za občansko znanost. Pri dejanski izvedbi so dogodki in aktivnosti v letu 2025 najbolj pogosto naslavljali temo *digitalizacije in umetne inteligence* (7), *vprašanja trajnosti* (4), *raziskovalnih karier* (4), *komiciranja znanosti* (4) ter *odprte in občanske znanosti* (3).

Pestrost in raznolikost dogodkov Meseca znanosti 2025.

Dogodki in aktivnosti Meseca znanosti so se v letu 2025 odvijali med 16. septembrom in 17. decembrom. V tem obdobju je bilo izvedenih preko **60 različnih dogodkov in aktivnosti**, namenjenih popularizaciji znanosti, krepitvi znanstvene pismenosti in splošnemu ozaveščanju različnih javnosti o družbenem pomenu znanosti in njenih dognanj. Dogodki Meseca znanosti so ponovno privabili **več kot 6.000 neposrednih udeleženk in udeležencev**, s čimer se ohranja številčnost udeležbe, dosežena v letu 2024. Ohranila se je tudi dosedanja **pestrost različnih formatov dogodkov in aktivnosti**, ki zajema organizacijo dni odprtih vrat, za katere velja precejšnje zanimanje splošne javnosti (v letu 2025 skoraj 2.000 udeleženk in udeležencev) in

posledično tudi razširjen interes na strani raziskovalne skupnosti, znanstvene razstave, znanstvene kvize, podkaste, festivale, delavnice za različne cilje skupine, strokovne razprave in simpozije ter okrogle mize.

V prihodnje velja še več pozornosti nameniti raznolikosti formatov dogodkov in aktivnosti, predvsem v smeri spodbujanja aktivnosti, ki presegajo klasični oziroma za znanost bolj značilen format dogodkov (npr. okrogle mize, strokovne razprave in simpoziji) k aktivnostim, ki bodisi javnost naslavljajo preko alternativnih, tudi digitalno podprtih formatov (npr. podkasti, videi, spletni kvizi, spletne ozaveščevalne in pojasnjevalne kampanje in druge vsebine) ali javnost neposredno vključujejo v pripravo in izvedbo dogodkov in aktivnosti (delavnice, festivali, javne tribune, znanstveni kvizi, interaktivne razstave).

Pestrost formatov dopolnjuje tudi čedalje večja **lokacijska razpršenost dogodkov in aktivnosti**, kar dokazuje, da so izvajalci dogodkov pripravljeni javnosti ponuditi pestre in raznolike vsebine tudi v njihovem lokalnem okolju. Slednje je izjemnega pomena za približevanje in vključevanje javnosti v znanost. Dogodki Meseca znanosti so v letu 2025 potekali **v 12 različnih mestih in krajih po Sloveniji, en dogodek pa je bil izveden celo v Clevelandu v ZDA**. Skladno s tem velja v prihodnje spodbujati lokacijsko razpršenost dogodkov in aktivnosti ter si prizadevati, da se ohrani vsaj na ravni letošnjega leta. Ob tem je potrebno večjo pozornost usmeriti tudi na lokalna okolja, kjer znanstvene vsebine in raziskovalne organizacije s svojimi aktivnostmi niso pogosto prisotne (tj. zunaj t.i. akademskih središč kot so Ljubljana, Koper, Novo mesto, Maribor, Nova Gorica). Spodbuditi bi veljalo aktivnosti, usmerjene v lokalno okolje izvora posameznih raziskovalk ali raziskovalcev, saj gre za aktivnosti, ki so na manjši ravni preizkušene tudi že v nacionalnem kontekstu (npr. obisk matičnih šol s strani Zoisovih nagrajenk in nagrajencev), predvsem pa uveljavljene v nekaterih drugih evropskih državah. Hkrati velja spodbuditi tudi sodelovanje organizacij, ki delujejo na presečišču znanosti in javnosti, kot so muzeji, ki v številnih evropskih državah veljajo za glavne akterje popularizacije znanosti in so pogosto tudi med gonilnimi silami razvoja na tem področju.

Vizualna podoba Meseca znanosti se je ohranila tudi v letu 2025. V luči organizacije obeležitve 10. izvedbe Meseca znanosti (**Mesec znanosti – 10ka**) je bil nekoliko nadgrajen logotip, ki ga velja z minimalni prilagoditvami ohranjati tudi v prihodnje. Za novo desetletje Meseca znanosti bi veljalo razmisliti tudi v smeri objave natečaja za novo vizualno podobo Meseca znanosti, saj bi tudi na takšen način lahko krepili vključenost splošne in strokovne javnosti v aktivnosti ter potencialno k sodelovanju pritegnili tudi kreativni sektor in talente s tega področja.

V okviru dogodka Mesec znanosti – 10ka je nastala zamisel o obogatitvi logotipa z dodatkom besedne zveze »Since 2016«. Eden osrednjih komunikacijskih elementov Meseca znanosti ostaja **ključnik #Tojeznanost**, kjer je mogoče največjo frekvenco uporabe zaznati ob vsakokratnih vrhuncih Meseca znanosti, kot sta Evropska noč raziskovalk in raziskovalcev in slavnostna podelitev Zoisovih nagrad. **Uporaba ključnika #Tojeznanost** se postopoma razširja med vse partnerje in postaja vsaj v obdobju Meseca znanosti čedalje bolj prepoznavni element

komunikacije preko spletnih družabnih omrežji. V razpravi so partnerji Meseca znanosti jasno izrazili željo in potrebo po enostavnejši, preglednejši ter vizualno privlačnejši in prijetnejši predstavitvi aktivnosti Meseca znanosti na osrednjem vladnem portalu, zato bo potrebno v prihodnje več razmisleka in napora vložiti v razvoj novega koncepta predstavitve dogodkov in aktivnosti, ki bo odgovarjal na potrebe uporabnikov in hkrati upošteval omejitve objave spletnih vsebin na osrednjem spletnem portalu Vlade Republike Slovenije. Ob tem bil bilo potrebno vzpostaviti video repozitorij vseh dosedanjih posnetkov in videov, ki so v zadnjem desetletju nastali v okviru Meseca znanosti.

Število izvedenih dogodkov in aktivnosti Meseca znanosti v letu 2025 nam ne omogoča, da bi v poročilu izpostavili prav vse, zato velja ponoviti, da je celoten seznam in opis objavljen na osrednji [spletnem mestu Meseca znanosti 2025](#) ter na povezanih spletnih mestih partnerjev Meseca znanosti. Prav vsak dogodek ali aktivnost je na svoj unikaten način prispeval h krepitvi vloge znanosti v družbi, znanstvene pismenosti, prepoznavnosti nacionalne raziskovalne skupnosti ter tako krepil pristope in prakse popularizacije in komuniciranja znanosti v Sloveniji. Zahvala gre vsem organizacijam, posameznikom in posameznicam, ki kljub določenim administrativnim omejitvam, vsako leto znova in znova soustvarjate in soustvarite iniciativo, ki predstavlja poklon znanosti in njenim družbenim učinkom.

Dogodki in aktivnosti v letu 2025

Tokrat posamezne aktivnosti in dogodke Meseca znanosti predstavljamo v različnih kategorijah, v katere jih je bilo mogoče razporediti glede na nekatere skupne značilnosti. Mesec znanosti 2025 je tokrat otvorila [Mednarodna konferenca Centra odličnosti InnoRenew](#), ki je potekala v Izoli in na kateri so se udeleženske in udeleženci seznanili s predstavitvami aktualnih raziskav in inovacij s področja obnovljivih materialov ter njihove uporabe v gradbeništvu.

Otvoritvena dogodka Meseca znanosti 2025.

Dan zatem je sledilo tradicionalno odprtje [Stičišča znanosti in gospodarstva](#) v okviru 57. Mednarodnega sejma obrti in podjetništva (MOS) v Celju, kjer je bilo predstavlenih več kot 50 inovacij, in na katerem je sodelovalo preko 20 raziskovalnih organizacij in visokotehnoloških podjetij. Stičišče je bilo v letu 2025 osredotočeno na teme digitalizacije, digitalne transformacije, novih poslovnih modelov in Industrijo 4.0, ter prihajajoče Industrije 5.0 in Družbe 5.0.

Dogodkih in aktivnosti uveljavljenih parterjev

Stičišče znanosti in gospodarstva zagotovo sodi med bolj uveljavljene in tradicionalne dogodke Meseca znanosti, med katere sodi tudi [Festival UNI.MINDS](#), ki ga Pisarna za prenos znanja Univerze v Ljubljani v sodelovanju z MVZI v sklopu Meseca znanosti organizira že od leta 2022. V letu 2025 je festival v devetih dneh ponudil izjemno širok nabor aktivnosti, namenjenih grajenju inovacijskih skupnosti in partnerstev med akademskim okoljem in gospodarstvom, saj so se udeleženske in udeleženci med drugim lahko udeležili 2. Biotehnološkega vrha, 7. Lekovega dne za raziskovalce, ogleda na Fakulteti za računalništvo in informatiko Univerze v Ljubljani, se spoznavali z delom logističnega centra Pošte Slovenije ter si ogledali delo Skupine Pivka – Delamaris. V okviru festivala so bile podeljene tudi rektorjeve nagrade za najboljšo inovacijo Univerze v Ljubljani.

Izvedena je bila tudi že [18. mednarodna konferenca o prenosu tehnologij - ITTC](#), ki jo vsako leto gosti Institut »Jožef Stefan« in je v letu 2025 združila preko 80 strokovnjakov s področja prenosa tehnologij, bodoče podjetnike, inovativne raziskovalce, kreatorje inovacijskih politik ter druge, ki jih zanima povezovanje akademske sfere z gospodarstvom.

Predstavnika nagrajenih ekip za najbolj inovativno idejo v okviru dogodka 18. mednarodne konference ITTC.

V okviru konference se je deset ekip iz javno-raziskovalnih organizacij potegovalo [za nagrado za najbolj inovativno idejo](#). Nagrado sta prejeli dve enako odlični ekipi iz Zavoda za gradbeništvo Slovenije (za **SAFE WOOD** – tehnologijo za obstojen in ognjevaren mineraliziran les) ter Fakultete za farmacijo Univerze v Ljubljani (za **InflamGuardDuo** – pametni obliž iz nanovlaken, ki spodbuja zdravje dlesni).

Že [tretji dan občanske znanosti](#) je v organizaciji nacionalne mreže občanske znanosti in pod sloganom »Iz prakse k ljudem« potekal v prostorih Goriške knjižnice Franceta Bevka Nova Gorica. Dogodek je tokrat gostil ugledne goste iz Italije, Hrvaške in Avstrije in je kot takšen odprl vrata regionalnemu povezovanju na področju občanske znanosti. Udeleženske in udeleženci so se seznanili tudi z elementi nedavno objavljenega priročnika »[Občanska znanost v 5 korakih: Načrtovanje in oblikovanje projektov](#)«. Popoldanski del je bil že tradicionalno namenjen predstavitvi projektov, kjer so bili predstavljeni [projekti občanske znanosti Univerze na Primorskem](#), in projekti [MIKROPLA CS/Art](#), [Povezani za morje](#), [Zapisi spomina](#), [PoVeJMo](#) ter

Vključevanje občanske znanosti v izobraževanje prihodnjih učiteljev naravoslovnih vsebin. Ob zaključku dneva občanske znanosti je bila organizirana tudi delavnica Opazovanje zemlje iz vesolja, namenjena otrokom starejšim od 15 let.

Že četrto leto zapored je potekal tudi Dan odprte znanosti, na katerem je bil med drugim predstavljen načrt za pilotno rešitev dolgoročne hrambe raziskovalnih podatkov ter repozitorija, v okviru katere je bil predstavljen tudi nastajajoč Arnesov podatkovni center v Mariboru, ki bo predstavljal enotno infrastrukturno točko za znanstvenoraziskovalno skupnost v Sloveniji. Predstavnici Javne agencije za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost (ARIS) sta predstavili raziskavo o implementaciji načel odprte znanosti v Sloveniji, predstavnik Univerze v Mariboru pa je odgovoril na vprašanje, kako lahko s pomočjo monitorja odprte znanosti izboljšamo odprtost rezultatov javno-financiranih raziskav.

V pestrem programu Dneva odprte znanosti so se zvrstili še številni drugi govorniki in govorki, ki so osvetlili stanje odprte znanosti doma in v tujini.

Dnevi odprte znanosti potekajo kot del Arnesove letne konference Mreža znanja, ki je skupaj privabila preko 700 obiskovalcev in obiskovalcev, ki so prisluhnili priznanim predavateljem s področij odprte znanosti, superračunalništva in izobraževanja. Med udeleženci so bili tudi predstavniki Evropske komisije, Sveta Evrope, Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in inovacije, Ministrstva za izobraževanje ter Ministrstva za digitalno preobrazbo.

Del dogodka predstavljajo tudi t.i. Dnevi SLING, ki se osredotočajo na predstavitve superračunalniških zmogljivosti v Sloveniji in so se v letu 2025 pričeli s srečanjem predstavnikov nacionalnih kompetenčnih centrov za superračunalništvo (HPC), centrov odličnosti in evropskih tovarn umetne inteligence.

Ob pričetku projekta **Slovenska tovarna umetne inteligence (UI) – SLAIF**, so predstavniki iz Slovenije, Avstrije, Hrvaške, Poljske, Cipra in Nemčije odprli razpravo o skupnih tehnoloških izzivih ter načrtih za krepitev evropskega HPC-UI ekosistema.

*Nov slovenski superračunalnik - tovarna UI, bo nameščen v Arnesovem podatkovnem centru prihodnosti na območju Dravskih elektrarn v Mariboru
(Vir slike in besedila: [SLING.SI](https://sling.si))*

Dan občanske znanosti, dnevi odprte znanosti in dnevi SLING pa so zgolj del širšega pozitivnega trenda Meseca znanosti, ki ga umeščamo v skupno kategorijo dogodkov in aktivnosti:

»Ko znanost odpira svoja vrata«

Vsako leto se namreč številne raziskovalne in druge organizacije v okviru Meseca znanosti odločijo organizirati dneve odprtih vrat. V letu 2025 smo beležili kar deset takih dogodkov, kjer so raziskovalne in druge organizacije s področja znanosti odprle svoja vrata za javnost, predstavile svojo dejavnost, izsledke svojega raziskovalnega dela ali predstavile poklic raziskovalke/raziskovalca in na takšen način zanimanje za znanost prenašale, ne zgolj v splošno javnost, temveč tudi na potencialne bodoče generacije raziskovalk in raziskovalcev. Na dogodku v Novem mestu z naslovom **»Znanost na doseg roke«** so obiskovalke in obiskovalci spoznavali znanost skozi različne delavnice in predstavitve.

Preizkusili so se v raziskovanju trajnostne energije, spoznavali umetno inteligenco, digitalna sredstva in kriptodenar, odkrivali pomen zdravja in varnosti ter iskali poti od poslovne ideje do uspešnega projekta. Najmlajši so z navdušenjem sodelovali v eko-patrulji, ki je raziskovala onesnaženost okolja v Novem mestu.

Vzporedno z naraščajočim številom dogodkov, vezanih na dneve odrlih vrat, raste tudi zanimanje javnosti zanje, saj so tovrstni dogodki privabili skoraj 2.000 udeležencev. Terminski vrhunec tovrstnih dogodkov predstavlja predvsem Evropska noč raziskovalcev, ki poteka zadnji petek v septembru in nacionalni dan znanosti, ki smo ga letos prvič uradno obeleževali 10. novembra. Na Evropsko noč raziskovalk in raziskovalcev so v **Hiši eksperimentov** netili iskrice vedoželjnosti in radovednosti, tako da so na ta dan brezplačno odprli svoja vrata in raziskovalkam in raziskovalcem omogočili, da so predstavili svoje raziskovalno delo, obiskovalci pa so se lahko udeležili tudi eksperimentov polnih delavnic.

Geološki zavod Slovenije je s svojim dogodkom »[V družbi z raziskovalci Geološkega zavoda Slovenije](#)« pokazal, da se lahko vrata raziskovalnih organizacij odpro tudi kadar so, zaradi obsežne prenove laboratorijev, fizično zaprta. GeoZS je namreč organiziral **video popotovanje v svet geoznanosti** – z zanimivimi predavanji, virtualnimi predstavitvami in demonstracijami, ki je bilo namenjen predvsem osnovnošolcem zadnje triade in srednješolcem, pa tudi vsem, ki jih zanima njihovo delo in vpliv geoznanosti na vsakdanje življenje.

Utrinki nekaterih dogodkov Evropske noči raziskovalk in raziskovalcev 2025.

Izpostaviti velja tudi zanimiv pristop Kemijskega inštituta, ki je v okviru Evropske noči raziskovalk in raziskovalcev organiziral dogodek »[Postani raziskovalka/raziskovalec za en dan](#)« ter udeleženkam in udeležencem omogočil, da v neposrednem stiku z raziskovalkami in raziskovalci spoznajo in izkusijo raziskovalno delo na določenih znanstvenih področjih inštituta, ki so zajemala svet *tekočinske kromatografije*, delovanje *vrstičnega elektronskega mikroskopa*, vpogled v *atmosfero in zrak*, ki ga dihamo, skrivnosti *baterij* ter notranjost *molekul*. Aktivnost je bila izjemno dobro sprejeta med mladimi in vsa razpoložljiva mesta so bila izjemno hitro zasedena, zato bi veljalo, tudi v luči privabljanja mladih v raziskovalni poklic, tovrstne aktivnosti v prihodnje ponavljati in razširiti.

Aktivnost Kemijskega inštituta smo sicer umestili med kategorijo »Ko znanost odpira svoja vrata«, vendar bi jo lahko glede na inovativnost in nov pristop k popularizaciji in komuniciranju znanosti umestili tudi v kategorijo:

»Novosti Meseca znanosti v letu 2025«

Večje število dogodkov in aktivnosti je namreč po pričakovanju generiralo tudi številne nove pristope in formate, obravnavo novih znanstvenih področji in tem ter v Mesec znanosti vključilo tudi nekatere nove akterje. Med slednjimi prav zagotovo velja izpostaviti dogodek Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, [Bioznanost in človek](#), ki je že v svoji premierni izvedbi pritegnil preko 250 obiskovalk in obiskovalcev iz različnih znanstvenih disciplin.

Prva izvedba konference Bioznanost in človek. Avtor fotografij je Matej Holcar.

Namen konference, ki je letos med drugim naslovila tudi vprašanje »Komu (še) verjamemo? Znanost v dobi umetne inteligence in TikToka«, je namreč učinkovito odpiranje znanosti družbi, mreženje strokovnjakov in raziskovalcev sorodnih disciplin, vpogled v delo laboratorijev in samozavestno komuniciranje znanstvenih projektov, raziskav in ugotovitev v času informacijskega kaosa in naraščajočega vpliva umetne inteligence. Poleg osrednjih govork in govorcev, ki so iz različnih vidikov osvetili nekatera ključna vprašanja znanosti, priznavanju lastnih napak, rastlinski slepoti, humanističnem pristopu raziskovanja umetne inteligence in evropskem sobivanju z velikimi zvermi, se je v okviru dogodka odvila tudi okrogla miza o pomenu komuniciranja znanosti ter t.i. **Bioznanstveni slam** - tekmovanje v kratkih, prepričljivih predstavitev doktorskih raziskovalnih nalog in glasovanje občinstva za najboljšo predstavitev. Dogodek »Bioznanost in človek« je bil odlično sprejet tako v raziskovalni skupnosti, kot med tistimi, ki se ukvarjajo s komuniciranjem znanosti, ki so izpostavili inovativnost pristopa in formata. Vsekakor lahko pričakujemo, da bodo premierni izvedbi sledili še številni zanimivi dogodki s področja bioznanosti, ki bodo tudi v prihodnje del Meseca znanosti.

Med drugačne pristope komuniciranja znanosti, ki s pridom izkoriščajo tudi možnosti in priložnosti digitalnega okolja, lahko umestimo tudi pripravo in objavo serije podkastov Mreže občanske znanosti z naslovom »Skupaj do odkritij: podkast o občanski znanosti«. V šestih epizodah so obravnavali različne teme in predstavili nekatere izstopajoče nacionalne in evropske projekte občanske znanosti od [Projekta Increase](#) Kmetijskega inštituta Slovenije, v katerem pregledujejo in vrednotijo različne [genske vire stročnic](#), ki so shranjeni v genskih bankah do [Ljubljanskega kolesarskega laboratorija](#), v katerem doktorska študentka z Inštituta »Jožef Stefan« predstavi, kako v več evropskih mestih v okviru projekta Urbanome raziskujejo [aktivne načine potovanja po mestu](#) in [projekta Besedomat](#), kjer raziskovalci z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani, Univerze v Novi Gorici ter Univerzitetnega kliničnega centra Ljubljana iščejo prav [redke besede](#), ki jih vsi poznamo.

Podkast Skupaj do odkritij: projekt Besedomat

Podkasti postajajo čedalje bolj priljubljen in družbeno sprejet medij, predvsem med mlajšo populacijo, zato je izjemno dobrodošlo, da se aktivnosti Meseca znanosti izvajajo tudi v formatu digitalnega okolja, saj se lahko na takšen način naslovi ciljne skupine, ki se navadno ne udeležujejo številnih fizičnih dogodkov in aktivnosti.

Izjemno dobro je bil sprejet tudi [Znanstveni pub kviz »Vsevedi v akciji«](#), ki je prvič potekal v okviru Meseca znanosti, še posebej zato, ker ga je MVZI skupaj z zavodom Znanost na cesti (ZnC) organiziral na prvi uradni dan znanosti v Republiki Sloveniji. Dodatno komunikacijsko težo je nosilo tudi dejstvo, da se je kviz prenašal tudi preko kanala YouTube ZnC ter Radia Slovenija - Val 202/ Frekvenca X.

Tekmovalke in tekmovalci so zagrizli v vprašanja o slovenski znanosti: kdo so bili naši veleumi, kje segamo v svetovni vrh, kaj vse znamo in zmoremo. Sodelovalo je 7 ekip, med njimi se je prvič v kakšnem znanstvenem kvizu preizkusila tudi ekipa zaposlenih na MVZI. Sodelujoči in soorganizatorji so se po zaključku strinjali, da gre za učinkovit, informativen in vključujoč pristop popularizacije znanosti, ki hkrati na sproščen in primeren način obeležuje tudi dan znanosti, zato bi veljalo takšne aktivnosti podpirati tudi v prihodnje.

Vsevedi v akciji – znanstveni pub kviz na prvi uradni dan znanosti.

Dogodki v soorganizaciji Znanstveno-raziskovalnega središča Koper (ZRS Koper) so potekali v sklopu cikla [SPOZNAJ - Sproščeni pogovori o znanosti](#) in so naslovili izjemno raznolike teme, od zgodovine prihodnosti Kopra, psihološke odpornosti in moči misli v vrhunskem športu in vsakdanjem življenju do teme Dolgo, zdravo, srečno življenje – znanstveni vpogled v dolgoživost.

Format in način izvedbe dogodkov sta izjemno privlačna in zanimiva, saj s premišljeno izbiro lokacije v Gledališču Koper, teme znanosti pripeljejo v samo središče lokalne skupnosti in na takšen način uspešno zasledujejo cilj, da se popularizacija znanosti izvaja bližje ciljnim javnostim in v lokalni skupnosti.

»Psihološka odpornost in moč misli v vrhunskem športu in vsakdanjem življenju« v kot del serije dogodkov Spoznaj v Kopru

Dogodke je spremljala tudi učinkovita oglaševalska kampanja na ravni mesta, ki je med drugim za dogodek Dolgo, zdravo, srečno življenje – znanstveni vpogled v dolgoživost vključevala tudi spremljevalne izobraževalne aktivnosti Inštituta za kineziološke raziskave (IKARUS) ZRS Koper, ki je v mobilnem laboratoriju izvajal meritve telesnih parametrov, na podlagi katerih so bile obiskovalkam in obiskovalcem na strokoven, a hkrati razumljiv, način predstavljene interpretacije njihovih zdravstvenih in gibalnih sposobnosti v primerjavi s pričakovanimi vrednostmi.

Med novostmi Meseca znanosti 2025 nedvomno ne moremo spregledati okrogle mize, ki je potekala ob [zaključku Mednarodnega leta kvantnih znanosti in tehnologij](#) in je naslovila eno najbolj vznikajočih znanstvenih in tehnoloških vsebin zadnjih let. Govorke in govorci na okrogli mizi so bili enotnega mnenja, da ima Slovenija priložnost, da na področju kvantnega postane vodilna globalna sila, a za to potrebuje stabilno raziskovalno in gospodarsko okolje. Okvir za prihodnji razvoj na tem področju predstavlja [Strategija razvoja kvantnih tehnologij v Sloveniji do leta 2035](#), ki je bila sprejeta ravno v tistem obdobju in predstavlja dolgoročno vizijo, ki ni vezana k uresničevanju točno določenih tehnoloških ciljev, temveč postavlja okvir, znotraj katerega bo raziskovalna in industrijska skupnost sama iskala najbolj perspektivne poti.

Okrogla miza o kvantni znanosti je vsaj v nacionalnem kontekstu predstavljala vrhunec aktivnosti Mednarodnega leta kvantnih znanosti in tehnologij, Mesec znanosti 2025 pa je ponudil tudi številne **druge vrhunce, ki so bili v znamenju obeležitve obletnic** dogodkov in organizacij.

Slavnostni vrhunci in obletnice v Mesecu znanosti

Mlada akademija je v okviru Meseca znanosti 2025 s posebnim dogodkom [obeležila 30 letnico delovanja društva mladih raziskovalcev](#), ki že tri desetletja povezuje doktorske študente in študentke ter raziskovalke in raziskovalce na začetku kariere, jih spodbuja na njihovi razvojni poti ter prispeva k napredku raziskovalnega okolja. Ob tej priložnosti so v društvu pripravili tudi monografijo, ki bo izšla v letu 2026. Publikacija bo zajela ključne mejnike ter osebne zgodbe članic in članov, ki so v zadnjih treh desetletjih soustvarjali podobo in poslanstvo Mlade akademije.

Skupinska fotografija ob 30-letnici društva Mladih raziskovalcev – Mlada akademija.

Na podobnem terenu z mednarodno noto deluje tudi društvo VTIS, ki je v Mesecu znanosti 2025 organiziralo že 10. izvedbo [Simpozija slovenskih raziskovalcev v tujini](#), ki je eden od najbolj stalnih sopotnikov Meseca znanosti. Simpozij je tokrat med drugim naslovil tudi vse bolj uveljavljeno temo znanstvene diplomacije, ponudil priložnost za razvoj veščin komuniciranja znanosti, gostil panel na temo razširjanja resničnosti s kreativnimi tehnologijami ter kot osrednjega govorca gostil prejemnika projekta Evropskega raziskovalnega sveta (ERC).

Prvi vrhunec Meseca znanosti 2025 je, podobno kot v preteklih letih, predstavljala [Evropska noč raziskovalk in raziskovalcev](#), ki tradicionalno poteka zadnji petek v mesecu septembru. Poleg številnih aktivnosti, ki so bile izvedene v okviru projekta Obzorja Evropa »OooZnanost!« Univerze v Mariboru, so na ta dan potekale tudi številne spremljevalne aktivnosti, večinoma v formatu dni odprtih vrat. Takšne možnosti se je poslužila tudi najmlajša nacionalna raziskovalna organizacija Rudolfovo – Znanstveno in tehnološko središče v Novo mesto, ki je odprl vrata raziskovalnih laboratorijev, kot so Laboratorij za tovarne prihodnosti, Laboratorij za razširjeno resničnost, Laboratorij za 3D tehnologije ter preko 100 obiskovalcem predstavil svoje delo. Številne raziskovalne organizacije in drugi akterji s področja popularizacije znanosti so sprejeli Evropsko noč raziskovalk in raziskovalcev kot enega ključnih terminskih mejnikov, ob katerem posvečajo posebno pozornost popularizaciji in komuniciranju znanosti s splošno javnostjo. Mesec znanosti

bi moral tudi v prihodnje ponujal platformo za podporo tovrstnim aktivnostim, ki na primeren in ustrezen način združujejo in nadgrajujejo aktivnosti na ravni EU s tistimi na nacionalni ravni.

Slavnostni vrhunec Meseca znanosti, tako kot vsako leto, predstavlja [Slavnostna podelitev Zoisovih nagrad in priznanj, Puhovih nagrad ter priznanja ambasadorka oz. ambasador znanosti Republike Slovenije](#), ki je imela v letu 2025 še posebno svečano noto, saj je potekala na predvečer državnega praznika Republike Slovenije – Dan znanosti.

V letu 2025 smo 10. novembra prvič obeležili Dan znanosti, novi državni praznik Republike Slovenije. Ob tej priložnosti je na predvečer državnega praznika potekala slavnostna podelitev Zoisovih nagrad, Zoisovih priznanj, priznanja ambasador znanosti ter Puhovih nagrad in Puhovih priznanj v letu 2025.

Odbor Republike Slovenije za podelitev nagrad in priznanj za izjemne dosežke v znanstveno-raziskovalni in razvojni dejavnosti je podelil skupaj 15 nagrad in priznanj, in sicer: 6 Zoisovih priznanj za pomembne dosežke, 4 Zoisove nagrade za vrhunske dosežke, 2 Zoisovi nagradi za življenjsko delo, Puhovo nagrado za življenjsko delo, Puhovo nagrado za vrhunske dosežke ter priznanje ambasador znanosti Republike Slovenije.

Nagrajenke in nagrajenci slavnostne podelitve Zoisovih nagrad, Zoisovih priznanj, priznanja ambasador znanosti ter Puhovih nagrad in Puhovih priznanj v letu 2025.

Priznanje ambasador znanosti Republike Slovenije je prejel prof. dr. Uroš Seljak za izjemen prispevek k mednarodni prepoznavnosti Slovenije na področju kozmologije in astrofizike. Tudi v letu 2025 so slavnostjo podelitev spremljale številne promocijske aktivnosti. Skladno z dobro prakso, vzpostavljeno leta 2024, je že mesec pred slavnostjo podelitvijo potekala [javna razglasitev dobitnic in dobitnikov Zoisovih nagrad in priznanj, Puhovih nagrad in Priznanja ambasador znanosti](#), za vsako od prejemnic in prejemnikov je bil pripravljen in objavljen tudi priložnostni video, kjer je na javnosti razumljiv način predstavljeno in pojasnjeno znanstvenoraziskovalno delo nagrajenih posameznic in posameznikov. Promocijske aktivnosti, vezane na podelitev v letu 2025, se nadaljujejo tudi v letu 2026. Od 16. marca do 16. aprila 2026 bo na Krakovskem nasipu v Ljubljani na ogled razstava portretov prejemnic in prejemnikov državnih nagrad.

Med vrhunce letošnjega Meseca znanosti zagotovo lahko umestimo tudi dogodek, ki ga je MVZI organiziral z namenom obeležitve že 10. izvedbe Meseca znanosti in smo ga preprosto poimenovali [Mesec znanosti – 10ka](#).

Leo, Jennifer in robotka 10ka so otvorili slavnostno obeležitev 10. izvedbe Meseca znanosti

Dogodek je bil zasnovan kot odprt prostor za izmenjavo pogledov in izkušenj vseh, ki so v zadnjem desetletju soustvarjali Mesec znanosti, hkrati pa tudi kot priložnost za razmislek o njegovi prihodnji vlogi. Osrednji del dogodka je predstavljala skupinska razprava z udeleženkami in udeleženci, ki je bila usmerjena v prepoznavanje izzivov, tveganj in potreb na področju popularizacije in komuniciranja znanosti ter znanosti na splošno v prihodnjem srednjeročnem obdobju.

Pri razmisleku so kot izhodišče služile [različne možnosti razvoja globalnega položaja Evropske unije do leta 2040](#), kot jih je pripravilo Skupno raziskovalno središče Evropske komisije (JRC). Na tej podlagi so udeleženci razmišljali o usmeritvah in pristopih, ki bi lahko sooblikovali aktivnosti Meseca znanosti v prihodnjem desetletju.

Seznam sodelujočih organizacij in institucij v Mesecu znanosti 2025

Glede na dejstvo, da poročilo, zaradi obsega in števila izvedenih dogodkov in aktivnosti, vsebuje zgolj površinski vpogled v vse izvedene dogodke in aktivnosti, smo ocenili, da je primerno in potrebno, da se na enem mestu izpostavi vse organizacije in institucije, ki so sodelovale in sooblikovale program in izvedbo Meseca znanosti 2025. Potrebno je tudi izpostaviti, da delo navedenih organizacij in institucij predstavljajo angažirane posameznice in posameznike, ki pogosto sami poosebljajo popularizacijo znanosti v Sloveniji in s svojim delom znanost kot tako humanizirajo ter s tem prispevajo k postopnemu odstranjevanju tančice, ki spremlja odnos med znanostjo in splošno družbo. Zahvala gre za tudi vsem vam!

Dan odprtih vrat na Nacionalnem inštitutu za biologijo

Pri Mesecu 2025 so sodelovali:

<i>Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS)</i>	<i>Akademsko in raziskovalna mreža Slovenije – Arnes</i>	<i>Center odličnosti InnoRenew</i>
<i>Center vesoljskih tehnologij Hermana Potočnika Noordunga</i>	<i>Centralna tehniška knjižnica Univerze v Ljubljani</i>	<i>Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani</i>
<i>Društvo prekmurskih madžarskih znanstvenikov in raziskovalcev</i>	<i>Društvo VTIS</i>	<i>Fakulteta za informacijske študije v Novem mestu</i>
<i>Fakulteta za matematiko in fiziko Univerze v Ljubljani</i>	<i>Fakulteta za humanistične študije, Univerza na Primorskem</i>	<i>Fakulteta za vede o zdravju, Univerza na Primorskem</i>
<i>Geološki zavod Slovenije</i>	<i>Generalni konzulat Republike Slovenije v Clevelandu Institut "Jožef Stefan"</i>	<i>Institut "Jožef Stefan"</i>
<i>Inštitut za narodnostna vprašanja (INV)</i>	<i>Inštitut za novejšo zgodovino (INZ)</i>	<i>Inštitut za razvoj vključujoče družbe – IRVD</i>
<i>Kemijski inštitut</i>	<i>Mestna knjižnica Ljubljana</i>	<i>Medicinska fakulteta, Inštitut za biostatistiko in medicinsko informatiko, Univerza v Ljubljani</i>
<i>Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije Mlada akademija</i>	<i>Nacionalni inštitut za biologijo</i>	<i>Nacionalni kompetenčni center SLING in Konzorcij SLING (Slovensko nacionalno superračunalniško omrežje)</i>
<i>{Rudolfovo - Znanstveno in tehnološko središče Novo mesto</i>	<i>Slovenska skupnost odprte znanosti</i>	<i>Slovenski inštitut za standardizacijo (SIST)</i>
<i>Univerza v Ljubljani, Pisarna za prenos znanja</i>	<i>Univerza v Ljubljani</i>	<i>Univerza v Mariboru</i>
<i>Univerza v Novem mestu</i>	<i>Univerza na Primorskem</i>	<i>Urbanistični inštitut Republike Slovenije, Skupina za transformativno prometno načrtovanje</i>
<i>Ustanova Hiša eksperimentov</i>	<i>Zavod za kulturo madžarske narodnosti</i>	<i>Zavod za gradbeništvo Slovenije (ZAG)</i>
<i>Znanost na cesti, Zavod za promocijo znanosti</i>	<i>Znanstveno-raziskovalno središče Koper</i>	

Zaključek in načrtovanje za leto 2026

Mesec znanosti 2025 smo po dobri praksi leta 2024 ponovno izvedli na podlagi javno objavljenega vabila k sodelovanju, v katerem smo opredelili tudi sedem tematskih prioritet. Odziv skupnosti je bil znova pozitiven in kot pozitivno lahko ocenimo tudi dejstvo, da so vse organizacije, ki so predlagale aktivnosti in dogodke, svoje vsebine ustrezno umestile v okvir tematskih prioritet, ki jih bo potrebno v prihodnje nekoliko bolj jasno opredeliti in s tem še nekoliko bolj usmeriti izvajanje aktivnosti. Neuresničena ostaja še vedno usmeritev, da bi bilo potrebo iskati sinergije in možne povezave s pobudami in aktivnostmi na drugih vsebinsko povezanih področjih (npr. okolje, zdravje, gospodarstvo, kultura) in tudi na takšen način krepiti interdisciplinarnost ter čez-sektorsko povezljivost.

Naraščajoče število dogodkov in aktivnosti namreč močno vpliva tudi na kompleksnost organizacije, administrativne priprave, logistike, komunikacijske podpore in komuniciranja posameznih dogodkov in aktivnosti ter Meseca znanosti kot celote. V prihodnje velja razmisliti tudi o možnosti združevanja dogodkov in aktivnosti, ki jih predlagajo različne organizacije na sorodnih temah, saj se s tem lahko potencialno zmanjša tako administrativna obremenitev, vezana na organizacijo, kot tudi terminska obremenitev, saj je vse številčnejše dogodke in aktivnosti postopoma vse težje umeščati na program Meseca znanosti in pri tem slediti načelu, da se dogodki med seboj terminsko ne prekrivajo.

Izrazito pozitivna je tudi lokacijska razpršenost dogodkov in aktivnosti, kar je potrebno v prihodnje še nadgrajevati tudi z morebitnimi usmeritvami ali spodbujevalnimi ukrepi. Pri tem je potrebno slediti načelu, da se mora popularizacija znanosti izvajati tam, kjer so ljudje, torej v njihovih skupnostih in lokalnih okoljih.

Mesec znanosti 2026 bo prvič izveden na podlagi [Pravilnika o financiranju in drugih oblikah podpore dejavnosti popularizacije znanosti na podlagi javnega povabila](#), ki je bil sprejet v začetku leta 2026 in formalizira postopke, ki so se čez leta razvijali od spodaj navzgor. Verjamemo, da bo, tudi na podlagi določb pravilnika, mogoče javno povabilo za sodelovanje v Mesecu znanosti v letu 2026 objaviti še nekoliko bolj zgodaj kot v letu 2025 in s tem potencialnim prijaviteljem zagotoviti še več časa za pripravo kakovostnih, raznolikih in v raznolike ciljne skupine usmerjenih vsebin.

V letu 2026 bo potrebno pristopiti tudi k nadgradnji vizualne podobe Meseca znanosti, predvsem v delu predstavitve in komuniciranja dogodkov in aktivnosti preko uradnega spletnega mesta. Številčnost, raznolikost in terminska pogostost vsebin namreč vodi v nepreglednost, ki povzroča nejasnosti že med samimi partnerji Meseca znanosti. Hkrati bi bilo potrebno pričeti tudi z aktivnostmi za objavo video repozitorija vsebin Meseca znanosti, ki so nastajale v preteklem desetletnem obdobju. Bolj sistematično in celovito je potrebno pristopiti tudi k prisotnosti in objavam na spletnih družabnih omrežjih, kjer bi bilo potrebno k sodelovanju privabiti komunikatorke in komunikatorje znanosti, ki s svojimi izkušnjami, znanjem in spletnim dosegom, lahko prispevajo tudi k večji učinkovitosti komuniciranja preko teh kanalov.

Postopoma bi bilo potrebno graditi tudi na večji mednarodni ali evropski prepoznavnosti Meseca znanosti, saj tudi v tem kontekstu predstavlja bolj ali manj unikaten pristop k popularizaciji in komuniciranju znanosti. Uvodoma bi lahko v program umestili posebno kategorijo aktivnosti, ki bi bila osredotočena na evropsko raziskovalno skupnosti in teme, ki so relevantne na tej ravni. Vredno bi bilo iskati možnosti povezovanja s podobnimi pobudami v drugih (vsaj sosednih) državah ali s pobudami na ravni EU in opredeliti potencialne načine povezovanja in izvedbe skupnih aktivnosti.

Mesec znanosti se v svoji desetletni praksi postopoma razvija iz manjše pobude ministrstva, da se v koherenten in terminsko usklajen sklop umešča dogodke in aktivnosti s področja znanosti, v

prepoznano platformo, preko katere številne partnerske organizacije in institucije izvajajo svoje, ali s strani ministrstva neposredno podprte, aktivnosti popularizacije in komuniciranja znanosti. Takšen razvoj je potrebno ohranjati, nadgrajevati in na podlagi dobrih praks še nadalje usmerjati njen razvoj. Tudi za prihodnje ostaja namera, da se pri pripravi programa Meseca znanosti primarno ne osredotočamo na številčnost dogodkov, temveč predvsem na raznolikost vsebin, ki morajo biti izvedene tudi lokacijsko čim bližje ciljnim skupinam in skupnostim, ki jih naslavljajo. Večji poudarek je potreben na pripravi in izvedbi vsebin, ki presegajo fizična srečanja, izkoriščajo prednosti digitalnega okolja, gradijo na večji prepoznavnosti vsebine znanstvenoraziskovalnega dela in so usmerjena v dejansko vključevanje javnosti v izvedbo samih aktivnosti.